

Komentarz do ustawy o mieniu zabużańskim

Studium historyczno-prawne

Józef Forystek

WYDAWNICTWO
JAK

Opieka redakcyjna
Joanna Holdys

Korekta
Lilianna Rudnik, Anna Krzesz

Opracowanie graficzne, skład i przygotowanie do druku
Andrzej Choczewski

Projekt okładki
Studio Kozak

© Copyright by Józef Forystek

Kraków 2020

ISBN 978-83-64506-70-3

Wydawnictwo JAK
e-mail: jak@wydawnictwojak.pl
www.wydawnictwojak.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	17
Chronologia ważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem i realizacją roszczeń zabużańskich	20
Literatura przedmiotu	25
Wprowadzenie	35

CZĘŚĆ I

STUDIUM HISTORYCZNO-PRAWNE

1. Sprawy zabużańskie w ujęciu historycznym	43
1.1. Geneza i uwarunkowania akcji przesiedleńczej	43
1.2. Powojenne akcje repatriacyjne	44
1.3. Zgoda państwa polskiego na pozbawienie swych obywateli prawa własności na terenach zaanektowanych przez ZSRR a stanowisko Niemiec dotyczące mienia jego obywateli na tzw. Ziemiach Zachodnich	46
1.4. Ewolucja regulacji dotyczących roszczeń zabużańskich w ujęciu historycznym	49
1.4.1. Ustawodawstwo PRL	50
1.4.2. Ustawodawstwo III RP	55
1.4.3. Ustawodawstwo „wydrążające” prawo zaliczenia z jego prawnej i ekonomicznej istoty	57
1.5. Szacunki roszczeń zabużańskich	60
2. Układy republikańskie z USRR, BSSR i LSRR	62
2.1. Problematyka prawnomiędzynarodowa układów republikańskich	62
2.2. Kwestia ciągłości państwowej między II RP a PRL i III RP	63
2.3. Sprawa sukcesji państw i ich zobowiązań a teoria <i>tabula rasa</i> lub koncepcja umów dewolucyjnych państwa-sukcesora	65
2.4. Umowy międzypaństwowe a umowy międzyrządowe	66
2.5. Samowykonalny (<i>self-executing</i>) charakter normy art. 3 ust. 6 układów republikańskich	68

2.6. Moc prawna układów republikańskich (kwestia ich ratyfikacji i promulgacji)	72
2.7. Układy republikańskie jako źródło prawa krajowego powszechnie obowiązującego	75
2.8. Czy umowy republikańskie mogły tworzyć jakiegokolwiek źródła prawa wewnętrznego i stanowić bezpośrednią podstawę dla roszczeń osób repatriowanych i ich spadkobierców?	78
2.8.1. Zasadnicze postanowienia układów republikańskich	80
2.8.2. Układy republikańskie a odpowiedzialność Skarbu Państwa	82
3. Rodzaje cywilnoprawnych roszczeń Zabuzan	84
3.1. Roszczenie o ustalenie (art. 189 k.p.c.). Ewolucja orzecznictwa	84
3.1.1. Orzecznictwo sprzeciwiające się dopuszczalności powództwa o ustalenie w sprawach zabuzańskich (okres do 9 VI 1987 r.)	84
3.1.2. Okres przejściowy po orzeczeniu TK w sprawie P 1/87 (10 VI 1987 r. – 13 X 1987 r.)	85
3.1.3. Orzecznictwo akceptujące powództwo o ustalenie w sprawach zabuzańskich (14 X 1987 r. – 6 X 2005 r.)	86
3.2. Roszczenia o zapłatę	89
3.2.1. Odpowiedzialność umowna władzy państwowej	89
3.2.2. Odpowiedzialność deliktowa władzy publicznej	94
3.2.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza za działania faktyczne władzy publicznej powodujące iluzoryczność uprawnień zabuzańskich	101
3.2.4. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za niewykonanie ugody z 6 IX 2005 r. zawartej z Jerzym Broniowskim przed ETPCz a kwestia zadośćuczynienia	103
3.3. Szkada Zabuzan. <i>Damnum emergens</i> czy <i>lucrum cessans</i>	103
3.4. <i>Statio fisci</i> Skarbu Państwa w sprawach odszkodowawczych Zabuzan	104

CZEŚĆ II

KOMENTARZ DO USTAWY Z DNIA 8 LIPCA 2005 R.

Art. 1

Zakres przedmiotowy regulacji	109
Zasady realizacji prawa do rekompensaty	111
Prokonstytucyjna wykładnia ustawy	111
Pojęcie „prawo zaliczenia” w poprzednich regulacjach prawnych	112
Treść prawa zaliczenia i tryby jego realizacji	112
Kwestia dziedziczności prawa zaliczenia na gruncie wcześniejszych regulacji	114
Wątpliwości co do charakteru prawnego prawa zaliczenia	115
Konwencyjna ochrona prawa do rekompensaty, w tym prawa zaliczenia	119

Znaczenie wyroku pilotażowego ETPCz w sprawie <i>Broniowski vs. Polska</i>	124
Wywłaszczenie <i>de facto</i> i pozorność prawa zaliczenia.	126
Pojęcie „prawo do rekompensaty”	127
Treść prawa do rekompensaty	127
Konstytucyjna ochrona prawa do rekompensaty	131
Pojęcie „sprawa potwierdzenia prawa do rekompensaty” a kwestia wielości nieruchomości i wielości osób uprawnionych (zasada wielopodmiotowości)	132
Układy republikańskie i umowy repatriacyjne	134
Umowa z 25 III 1957 r. o dalszej repatriacji	134
Pojęcie „nieruchomości pozostawione poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej” a powojenna zmiana granic	137
Szczególne przypadki przesiedleń.	140
Umowa z 15 II 1951 r. o zamianie odcinków terytoriów państwowych – Zakole Bugu i Bieszczady	140
Litwa Kowieńska	142
Rejon Czerniowce na terenie USRR	143
Pojęcie „nieruchomości”	145
Rodzaje „nieruchomości pozostawionych”	146
Pojęcie „inne okoliczności związane z wojną rozpoczętą w 1939 r.”, w tym powszechnie znane fakty historyczne	149
Przesłanka przymusowego opuszczenia Kresów	152
Krąg osób uprawnionych do rekompensaty.	155
Zakres podmiotowy ustawy	155
Rozszerzanie kręgu uprawnionych w orzecznictwie SN	156
Nabycie uprawnień przez „późnych” repatriantów	159
Osoby wypędzone	160
Brak wymogu „przesiedlenia się” na terytorium Polski	161
<i>Ratio legis</i> art. 1 ust. 2 ustawy zabużańskiej	165
Emigranci polscy a sprawa przesiedlenia się	172
Emigranci polscy i trudniejsze warunki osiedlania się w nowym miejscu Zakaz dyskryminacji Zabużan i ich spadkobierców zamieszkałych na emigracji a konstytucyjna zasada równości wobec prawa	175
Postulat równej ochrony praw osób fizycznych i osób prawnych	176
Art. 2	
Podmiotowy zakres ustawy i przesłanka domicylu	181
Parametryzacja daty 1 IX 1939 r. a przesłanka obywatelstwa	183
Przesłanka własnościowa – irrelevantność daty 1 IX 1939 r.	183
Zmiana właściciela nieruchomości zabużańskich w okresie wojny wskutek czynności prawnych <i>inter vivos</i> i <i>mortis causa</i>	185
Przesłanka zamieszkiwania na Kresach (domicylu)	189
Sprawa Marii Mazur przed TK i jej późniejsze losy	190

Odroczenie przez TK utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnej regulacji	192
Rozumienie przesłanki zamieszkania po wyroku TK	
w sprawie SK 11/12	194
Nowelizacja z dnia 12 XII 2013 r.	194
Nowelizacja ustawy z dnia 12 XII 2013 r. dopuszczająca wielość miejsc zamieszkania	194
Dodatkowy termin składania wniosków zabużańskich	199
Irrelewantność podziału na „główne” i „dodatkowe” miejsce zamieszkania	201
Brak ram czasowych dla domicylu kresowego	203
Dowody potwierdzające miejsce zamieszkania	203
Zaniechanie sprzedaży nieruchomości kresowej jako okoliczność świadcząca o zamiarze powrotu na Kresy Wschodnie	204
Przesłanka „niemożności powrotu” na byłe terytorium RP	205
Obywatelstwo polskie jako przesłanka nabycia uprawnień zabużańskich	206
Obywatelstwo polskie	206
Sposoby nabycia i utraty obywatelstwa polskiego	207
Podwójne obywatelstwo polsko-amerykańskie	210
Obywatelstwo sowieckie i tzw. umowa lipcowa z 1945 r.	213
Dowody potwierdzające obywatelstwo polskie	214
Nacjonalizacje i wywłaszczenia dokonane przez władze sowieckie	216
Pojęcie „pozostawienie nieruchomości”	222

Art. 3

Prawa współwłaścicieli lub spadkobierców właścicieli pozostawionych nieruchomości	225
Wspólność materialnoprawna prawa do rekompensaty	227
Dziedziczość i niezbywalność prawa do rekompensaty	228
Skład spadku a prawo do rekompensaty	232
Konwencyjna ochrona prawa dziedziczenia	232
Konstytucyjna ochrona prawa dziedziczenia	234
Zakaz dyskryminacji spadkobierców Zabużan	240
Następstwo prawne w toku postępowania zabużańskiego przed wydaniem decyzji	247
„Prawo wskazania” uprawnionego do rekompensaty	249
Charakter i forma szczególna „wskazania”	249
Rozróżnienie terminów ustawowych: „spadkobierca”, „uprawniony” i „osoba żądająca potwierdzenia prawa do rekompensaty”	250
Wskazanie na podstawie wcześniejszych regulacji	252
Wskazanie a spadkobierca nieobywatel	253
Wskazanie przez współuprawnionych	257
Skuteczność „wskazania” dokonanego po 31 XII 2008 r.	258

Art. 4

Niezbywalność prawa do rekompensaty	262
Zbywalność prawa między uprawnionymi	264
Przenoszalność po uzyskaniu ostateczności przez decyzję rekompensacyjną	265

Art. 5

Wniosek zabużański i potwierdzenie prawa do rekompensaty	267
Charakter terminu do złożenia wniosku	269
Wydłużenie terminu składania wniosków – nowela z 12 XII 2013 r.	271
Właściwość trybu administracyjnego	272
Zwalczanie pozostawiania wniosków bez rozpoznania	273
Wniosek zabużański	274
Zakres podmiotowy wniosku	276
Własne prawo każdego ze spadkobierców (zasada wielopodmiotowości)	282
Możliwość samodzielnego dochodzenia roszczenia	283
Zakres przedmiotowy (treść) wniosku	285
Jedność materialnoprawna prawa do rekompensaty	289
Modyfikacja i rozszerzenie wniosku po 31 XII 2008 r.	291
Właściwość organów (miejskowa i rzeczowa)	293

Art. 6

Środki dowodowe i oświadczenia dołączane do wniosku	297
Zasady postępowania dowodowego	300
Zasada prawdy obiektywnej (oficjalności)	300
Otwarty katalog dowodów.	304
Zasada równej mocy środków dowodowych	305
Kompletność materiału dowodowego	308
Dowody dotyczące posiadania obywatelstwa polskiego	309
Dowody dotyczące pozostawionych nieruchomości i ich własności	310
Dowody dotyczące rodzaju i powierzchni pozostawionych	
nieruchomości	313
Dowody zamieszkiwania – znaczenie art. 6 ust. 3	316
Częściowa realizacja rekompensaty – art. 6 ust. 3 ustawy	318
Dokumenty urzędowe a dokumenty prywatne	319
Dokumenty jako dowód w sprawie	320
Kserokopie dokumentów a brak zakazu dowodowego	320
Dokumenty sądowe i spadkowe	322
Pozyskiwanie dowodów z archiwów państwowych	325
Państwowy Urząd Repatriacyjny	328
Powszechne zaniżanie przez PÜR danych powierzchniowych	331
Oświadczenia (zeznania) świadków i wnioskodawców	333
Oświadczenie strony – art. 75 § 2 k.p.a.	337
Procesowy charakter terminu do złożenia dowodów.	338
Zawieszenie postępowania	340
Nowe dowody	342

Art. 7

Postanowienie kończące pierwszy etap postępowania zabużańskiego – ocena spełnienia wymogów potwierdzenia prawa do rekompensaty	343
Dwuetapowość postępowania zabużańskiego	346
Postanowienie kończące pierwszy etap postępowania jurysdykcyjnego	347

Wzruszanie postanowienia wydanego w trybie art. 7 ust. 1 ustawy	350
Zmiana, uzupełnienie lub sprostowanie postanowienia	351
Podzielność uprawnienia do rekompensaty w drugiej fazie postępowania . . .	352
Decyzja o odmowie potwierdzenia prawa do rekompensaty	353
Decyzja odmowna z powodu niezrealizowania przesłanek lub braków dowodowych	353
Decyzja częściowo negatywna	357
Zaskarżanie decyzji merytorycznej – odwołanie	357
Uzupełnienie decyzji	360
Skarga do WSA	362
Ujawnienie w rejestrze wybranej formy realizacji prawa do rekompensaty . . .	364
Brak ograniczeń czasowych do złożenia wniosku o ujawnienie prawa do rekompensaty w rejestrze	364
Częściowa realizacja uprawnienia zabużańskiego a wnioski o ujawnienie w rejestrze	366
Art. 8	
Decyzja potwierdzająca prawo do rekompensaty – elementy	368
Charakter decyzji potwierdzającej prawo do rekompensaty	370
Podzielność decyzji	374
Automatyczna waloryzacja rekompensaty	374
Art. 9	
Organ wyższego szczebla – drugiej instancji	379
Zasada dwuinstancyjności postępowania	381
Zakaz <i>reformationis in peius</i>	382
Możliwość zaskarżenia części decyzji	382
Zastosowanie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu zabużańskim	383
Zażalenie	384
Reagowanie na bezczynność i przewlekłość organu prowadzącego postępowanie	386
Zastosowanie w sprawach zabużańskich wielkiej nowelizacji k.p.a. z 7 IV 2017 r.	388
Instytucja ponaglenia	389
Art. 10	
Sporządzanie operatów szacunkowych	392
Operat i jego weryfikacja przez organ	394
Sprawdzanie poprawności złożonego operatu szacunkowego	394
Operat a dowody wskazane przez organ	396
Art. 11	
Określenie wartości rynkowej pozostawionej nieruchomości	397
Rzeczoznawca majątkowy	400

Organizacje rzeczoznawców majątkowych	400
Podstawowe definicje związane z wyceną pozostawionych nieruchomości . . .	401
Zasady wycen według ustawy o gospodarce nieruchomościami a zasady wynikające z ustawy rekompensacyjnej	402
Sposoby dokonywania wycen	406
Stan i cena wycenianych nieruchomości	407
Porównywalność względna interpolacyjna.	413
Ustalanie powierzchni pozostawionych nieruchomości	415
Aproksymacja parametrów brakujących do wyceny	416
Wyceny lasów i zabytków	417
Art. 12	
Określenie wartości prawa własności lub użytkowania wieczystego nieruchomości nabytych wskutek wcześniejszej realizacji prawa do rekompensaty	419
Waloryzacja wartości nabytych uprawnień zabużańskich	421
Nowelizacja u.g.n. z 14 X 2005 r. a waloryzacja rekompensat zabużańskich . .	421
Wcześniejsze sprawy zabużańskie a kwestia zaliczalności nabytych nieruchomości na poczet przyznanej rekompensaty	421
Art. 13	
Formy realizacji i zakres prawa do rekompensaty	423
Dwie formy realizacji prawa do rekompensaty	425
Prawo zaliczenia	425
Świadczenie pieniężne	425
Ograniczenie wysokości rekompensat progiem procentowym	426
Możliwość realizacji roszczeń odszkodowawczych Zabuzan po wejściu w życie ustawy z 2005 r.	429
Częściowa realizacja prawa do rekompensaty (art. 13 ust. 3 ustawy).	430
Art. 14	
Realizacja prawa do rekompensaty w postaci zapłaty ceny sprzedaży nieruchomości lub opłat z tytułu użytkowania wieczystego; zwolnienie z obowiązku wniesienia wadium	434
Realizacja prawa zaliczenia	436
Obowiązki podmiotów zbywających nieruchomości skarbowe	436
Zapłata „pieniądzem zabużańskim”.	436
Art. 15	
Wyłączenie stosowania niektórych przepisów o oddawaniu nieruchomości w użytkowanie wieczyste, bonifikatach oraz prawie pierwokupu gminy	438
Odstępstwo od ogólnych zasad nabywania nieruchomości skarbowych lub komunalnych	440

Wyłączenie ustawowego prawa pierwokupu przysługującego gminie	440
Wyłączenie prawa do bonifikat	440
Art. 16	
Fundusz rekompensacyjny	441
Fundusz Reprywatyzacji	443
Fundusz Rekompensacyjny i jego geneza	446
Art. 17	
Zasady wypłat świadczeń pieniężnych ze środków funduszu rekompensacyjnego	447
Przekazanie danych rejestru do BGK	449
Wypłata świadczenia pieniężnego przez BGK	449
Art. 18	
Adnotacja o zrealizowaniu prawa do rekompensaty	451
Art. 19	
Wojewódzkie rejestry i rejestr centralny dotyczące prawa do rekompensaty	453
Art. 20	
Zakres stosowania przepisów k.p.a. do postępowań zakończonych.	455
Nakaz wykładni prokonstytucyjnej oraz zakaz zawężającej wykładni art. 20 ustawy	457
Dualizm proceduralny (zaświadczenia i decyzje)	458
Wzruszanie zaświadczeń i decyzji	460
Wznowienie postępowania zabużańskiego	463
Nowości jako podstawy wznowienia	465
Zmiana decyzji na wniosek strony	472
Art. 21	
Rekompensata a podatek od spadków i darowizn	477
Prawo do rekompensaty jako składnik masy spadkowej	479
Przekazanie uzyskanego świadczenia pieniężnego na rzecz rodziny lub pozostałych spadkobierców	479
Art. 22	
Rekompensata a podatek dochodowy	481
Rekompensata jako przychód	483
Zwolnienie z podatku dochodowego przekazania części rekompensaty	483
Art. 23	
Rekompensata a komercjalizacja i prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych	485

Art. 24	
Zwolnienie z podatku od czynności cywilnoprawnych	487
Art. 25	
Zwolnienie z opłaty skarbowej	488
Wyłączenie z opłaty skarbowej wniosku zażalającego oraz pełnomocnictw	490
Brak zwolnienia z opłaty sądowej	490
Art. 26	
Odesłania ujęte w odrębnych przepisach	491
Art. 27	
Sprawy wszczęte wcześniej	493
Kwestie intertemporalne	495
Zasada bezpośredniego stosowania nowej ustawy	495
Zasada kontynuacji wszystkich postępowań zażalających wszczętych przed 7 X 2005 r.	496
Skuteczność wcześniej wszczętych postępowań	497
Śmierć wnioskodawcy w toku postępowania zażalającego	499
Art. 28	
Derogacja	501
Klauzula derogacyjna	503
Luki w prawie	505
Art. 29	
Wejście w życie ustawy i <i>vacatio legis</i>	508
Promulgacja a <i>vacatio legis</i>	510
Stan prawny bezpośrednio poprzedzający wejście w życie ustawy	510

CZEŚĆ III

AKTY PRAWNE

<i>Układ z 9 IX 1944 r. pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Rządem Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Rad dotyczący ewakuacji obywateli polskich z terytorium B.S.R.R. i ludności Białoruskiej z terytorium Polski</i>	513
<i>Układ z 9 IX 1944 r. pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Rządem Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad dotyczący ewakuacji obywateli polskich z terytorium U.S.R.R. i ludności ukraińskiej z terytorium Polski</i>	521
<i>Komunikat prasowy o podpisaniu Układu pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego i rządem Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad, dotyczącego ewakuacji obywateli polskich z terytorium Ukraińskiej S.R.R. i ludności ukraińskiej z terytorium Polski</i>	529

<i>Układ z 22 IX 1944 r. pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Rządem Litewskiej Socjalistycznej Republiki Rad dotyczący ewakuacji obywateli polskich z terytorium Litewskiej S.S.R. i ludności litewskiej z terytorium Polski</i>	531
<i>Protokół uzupełniający do Układu z dnia 22 IX 1944 roku pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Rządem Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, dotyczącego ewakuacji obywateli polskich z terytorium Litewskiej SRR i ludności litewskiej z terytorium Polski</i>	539
<i>Umowa z 6 VII 1945 r. między Tymczasowym Rządem Jedności Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o prawie zmiany obywatelstwa radzieckiego osób narodowości polskiej i żydowskiej, mieszkających w ZSRR i o ich ewakuacji do Polski i o prawie zmiany obywatelstwa polskiego osób narodowości rosyjskiej, ukraińskiej, białoruskiej, rusińskiej i litewskiej, mieszkających na terytorium Polski i o ich ewakuacji do ZSRR</i>	540
<i>Protokół dodatkowy do umowy z 6 VII 1945 r. między Rządem Tymczasowym Jedności Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich z daty 11 XI 1945 r.</i>	543
<i>Umowa z 16 VIII 1945 r. między Rzeczpospolitą Polską i Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o polsko-radzieckiej granicy państwowej</i>	544
<i>Instrukcja Zarządu Centralnego PUR z 19 III 1945 r. w sprawie wydania orzeczeń odszkodowawczych</i>	546
<i>Pismo Zarządu Centralnego PUR z 30 IV 1945 r. do wszystkich oddziałów PUR w sprawie zaludnienia terenów nowo odzyskanych</i>	548
<i>Okólnik nr 26 Zarządu Centralnego PUR z 25 VI 1945 r.</i>	549
<i>Okólnik nr 33 Zarządu Centralnego PUR w Łodzi z 6 VIII 1945 r.</i>	551
<i>Okólnik nr 62 Zarządu Centralnego PUR w Łodzi z 12 XI 1945 r. w sprawie orzeczeń odszkodowawczych</i>	553
<i>Protokół dodatkowy z dnia 14 XII 1945 r. do układu z 9 IX 1944 r. w sprawie przesiedlenia Ukraińców z Polski i obywateli polskich z USRR podpisany w Warszawie</i>	555
<i>Pismo Zarządu Centralnego PUR z 15 III 1946 r. do wojewódzkich i okręgowych oddziałów PUR w sprawie powtarzających się reklamacji ze strony repatriantów</i>	557
<i>Pismo Zarządu Centralnego PUR z 30 XI 1946 r. do oddziałów wojewódzkich PUR w sprawie instrukcji dotyczącej wystawienia orzeczeń odszkodowawczych</i>	559
<i>Instrukcja Zarządu Centralnego PUR z 30 XI 1946 r. dotycząca wystawienia orzeczeń odszkodowawczych</i>	560
<i>Umowa z 15 II 1951 r. pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o zamianie odcinków terytoriów państwowych</i>	565

<i>Ustawa z 26 V 1951 r. o ratyfikacji podpisanej w Moskwie dnia 15 II 1951 r. umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o zamianie odcinków terytoriów państwowych</i>	570
<i>Umowa z 21 VII 1952 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, z jednej strony i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, Rządem Ukrainńskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, Rządem Białoruskiej Republiki Radzieckiej i Rządem Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, z drugiej strony, o wzajemnych rozliczeniach, wynikłych w związku z ewakuacją ludności i delimitacją polsko-radzieckiej granicy państwowej</i>	571
<i>Dekret z 6 IX 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych i byłego Wolnego Miasta Gdańska</i>	574
<i>Dekret z 6 XII 1946 r. o przekazywaniu przez Państwo mienia nierolniczego na obszarze Ziemi Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska</i>	576
<i>Umowa z 25 III 1957 r. między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w sprawie terminu i trybu dalszej repatriacji z ZSRR osób narodowości polskiej</i>	578
<i>Oświadczenie rządowe z 20 VIII 1957 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w sprawie terminu i trybu dalszej repatriacji z ZSRR osób narodowości polskiej, podpisanej w Moskwie dnia 25 III 1957 r.</i>	584
<i>Ustawa z 28 V 1957 r. o sprzedaży przez Państwo domów mieszkalnych i działek budowlanych</i>	585
<i>Ustawa z 14 VII 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach</i>	586
<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 V 1970 r. w sprawie zaliczania wartości mienia nieruchomego pozostawionego za granicą na pokrycie opłat z tytułu użytkowania wieczystego terenu i ceny sprzedaży położonych na nim budynków</i>	588
<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 V 1970 r. w sprawie zaliczania wartości mienia nieruchomego pozostawionego za granicą na pokrycie opłat z tytułu użytkowania wieczystego terenu i ceny sprzedaży położonych na nim budynków</i>	590
<i>Ustawa z 29 IV 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości</i>	593
<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z 16 IX 1985 r. w sprawie zaliczania wartości mienia nieruchomego pozostawionego za granicą na poczet opłat za użytkowanie wieczyste lub na pokrycie ceny sprzedaży działki budowlanej i położonych na niej budynków</i>	594
<i>Ustawa z dnia 21 VIII 1997 r. o gospodarce nieruchomościami</i>	596

<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 I 1998 r. w sprawie sposobu zaliczania wartości nieruchomości pozostawionych za granicą na pokrycie ceny sprzedaży nieruchomości lub opłat za użytkowanie wieczyste oraz sposobu ustalania wartości tych nieruchomości</i>	599
<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 VIII 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu zaliczania wartości nieruchomości pozostawionych za granicą na pokrycie ceny sprzedaży nieruchomości lub opłat za użytkowanie wieczyste oraz sposobu ustalania wartości tych nieruchomości</i>	602
<i>Ustawa z 12 XII 2003 r. o zaliczaniu na poczet ceny sprzedaży albo opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami państwa polskiego</i>	605
<i>Ustawa z 3 X 2008 r. o zmianie ustawy o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej</i> ...	613
<i>Ustawa z 12 XII 2013 r. o zmianie ustawy o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej</i>	614
Indeks rzeczowy	617
Indeks nazwisk	623
O autorze	629